

Kas ir kodėl yra bendrinis jaunimo informavimas?

Evaldas Rupkus,

Eurodesk Lietuva programos vadovas

Atvirumas ir įtrauktis – vieni svarbiausių jaunimo politikos įgyvendinimo principų. Be šių principų jaunimo informavimas būtų neįmanomas: jaunimo informacijos specialistai padeda jauniems žmonėms savarankiškai priimti sprendimus ir suprasti savo siekius, remiantis jų turimais gebėjimais ir galimybėmis. Taigi pagrindinė bendrinio (ang. generalist) jaunimo informavimo idėja – įgyvendinant jaunų žmonių teisę į informaciją, patraukliai teikti jiems lengvai suprantamą, tačiau išsamią, subalansuotą, aktualią ir tiesiogiai jų poreikius atitinkančią informaciją ir atsakymus į kylančius klausimus.

Jaunas žmogus išgyvena nepaprastai įdomų, bet sudėtingą, iššūkių kupiną laikotarpį: priima kertinius savo gyvenimo sprendimus dėl mokymosi ir profesijos, įsimyli ir pradeda lytinį gyvenimą, ieško būsto ir savarankiškai kuria buitį, susiranda pirmą darbą, kuria šeimą ar net verslą. Ir visa tai vienu metu! O ką daryti jauniems žmonėms, turintiems mažiau galimybių? O kas, jei iškritai iš švietimo sistemos, dėl kažkokių priežasčių nesiseka susirasti darbo? Šiais laikais dar vienu iššūkiu tampa labiausiai sau tinkančios galimybės atradimas – mažai su tuo susidūrusiam yra nelengva išsirinkti vieną iš šimtų savanorystės ar studijų programų, stipendijų, organizacijų ir t.t. Bendrinis jaunimo informavimas atveria jaunam žmogui, kuriam būtina priimti svarbius gyvenimo sprendimus, duris į jam aktualiausią ir tinkamiausią informaciją apie jo galimybes ir įmanomus pasirinkimus, padeda atsirinkti ir vertinti informaciją. Tai tampa įmanoma čia – jaunimo informacijos tarnybose – vienoje vietoje, nes bendrinis jaunimo informavimas aprėpia svarbiausias jaunimui temas (kaip mobilumas, galimybės, dalyvavimas, būstas ir pinigai, sveikata, savanoriška veikla, mokymasis, darbas, laisvalaikis, sportas, kultūra ir kelionės) ir yra orientuotas į jauną žmogų.

Bendrinis jaunimo informavimas padeda jaunam žmogui atrasti savo vietą visuomenėje. Nors pirminis tokios struktūros tikslas yra reaguoti į jauno žmogaus poreikius, tačiau bendrinio jaunimo informavimo tarnybos vaidina ypatingą vaidmenį sprendžiant užimtumo problemą ir vykdant nusikalstamumo prevenciją. Aktyviai siūlydama veiklos galimybes ir įvairias programas, tokia tarnyba skatina jauną žmogų užsiimti prasminga veikla, o ne „trinti gatves“ ir net suteikia informacijos apie psichinę ir fizinę sveikatą, kai jo gyvenime atsiranda daugiau laisvo laiko – baigus mokyklą ar po pamokų, netekus darbo ir pan. Savaimė suprantama, tai ženkliai prisideda prie jaunų žmonių integracijos skatinimo ir visuomenės gerovės užtikrinimo.

Be informacijos nėra įmanomas ir aktyvus dalyvavimas. Tik savo teises ir pareigas žinantys ir išmanantys jų įgyvendinimo galimybes jauni žmonės gali būti aktyvūs piliečiai. Todėl bendrinio jaunimo informavimo tarnybos suteikia informacijos apie įsitraukimo galimybes į jaunimo politikos formavimą per įvairias nevyriausybinės organizacijas ir įgyvendinamas iniciatyvas bei kampanijas, interesų atstovavimą.

Tai dar ne viskas – plėtojant žinių visuomenę, neįprastai greitai didėjant informacijos kiekiui ir nuolat plėtojantis naujosios technologijos, būtina mokyti jaunus žmones informacinio raštingumo. Jaunimo informacijos centrai padeda suvokti informacijos paieškos, atrankos ir vertinimo principus bei naujųjų

technologijų naudojimo subtilybes. Taip mažinama atskirtis tarp tų, kurie šių įgūdžių dar neturi ir dėl to praranda priėjimą prie aktualios informacijos.

Jau nuo 1960-ųjų daugelyje Vakarų Europos valstybių jaunimo informavimas pripažįstamas kaip sudėtinė jaunimo politikos sritis. Lietuvoje iki šiol tai rėmėsi nuotolinių jaunimo informavimo ir konsultavimo e. paslaugų teikimu arba atskiromis iniciatyvomis, kurios teikia specializuotą informaciją jauniems žmonėms (Jaunimo darbo, sveikatos, turizmo ir verslo informacijos centrai, ES informaciniai tinklai ir kt.) Tačiau kaip atskira jaunimo politikos sritis ji vis dar nėra aktualizuota. Gerosios patirties pavyzdžių 25 Europos valstybėse, kuriose veikia jaunimo informavimo ir konsultavimo struktūros, netrūksta. Per daugiau kaip keturiasdešimt jaunimo informavimo įsitvirtinimo metų šiose šalyse įsikūrė net apie 8000 vietinių ir regioninių jaunimo informacijos centrų, kuriuose dirba apie 13 000 jaunimo informacijos darbuotojų, o centrus aplankė apie 23 mln. jaunų žmonių¹, neskaitant suteiktų nuotolinio konsultavimo paslaugų (užklauso telefonu, el. paštu, socialinėje žiniasklaidoje ir kt.). Artimiausi Lietuvai pavyzdžiai galėtų būti Estija ir Suomija, kuriose veikia sėkmingai išplėtotos jaunimo informavimo ir konsultavimo sistemos.

Norint kurti bendrinio jaunimo informavimo struktūrą, būtina įgyvendinti Europos jaunimo informavimo ir konsultavimo agentūros (ERYICA) narių patvirtintą Europos jaunimo informacijos chartiją. Anot jos, informavimo paslaugas teikianti struktūra turi reaguoti į jaunų žmonių poreikius ir būti jiems visiems, be išimties, atvira, taip pat pritaikyta apsilankymui ir konsultacijai be išankstinio susitarimo. Jaunimo informacijos centras, tarnyba ar kitokia struktūra turi aprėpti platų informacijos ir skirtingų temų spektrą ir pateikti jį pačiomis įvairiausiomis temomis tiek jauniems žmonėms, tiek jų grupėms su specifiniais poreikiais.

Pagrindiniai bendrinio jaunimo informavimo ir konsultavimo principai apibrėžia, kad pateikiama informacija turi būti praktinė, įvairi (nevienpusiška), aktuali konkrečiam jaunam žmogui ir nuolat atnaujinama. Kiekvienas jaunas žmogus turėtų būti priimamas asmeniškai, skatinant pasitikėjimą ir gerbiant jo anonimiškumą, teikiant kiek įmanoma didesnę informacijos įvairovę ir skatinant jo savarankiškumą. Esant poreikiui, bendrinės jaunimo informacijos centras gali nukreipti jauną žmogų į specializuotos informacijos tiekėją.

Lietuvoje bendrinio jaunimo informavimo ir konsultavimo sistema dar nėra sukurta. Nacionalinės jaunimo politikos 2011-2019 m. plėtros programos Įgyvendinimo 2011-2013 m. priemonių plane 2012-2013 m. „išanalizuoti jaunimo informavimo padėtį, parengti ir įgyvendinti vieningą jaunimo informavimo ir konsultavimo sistemos aprašą, kuris apimtų nacionalinį ir vietos savivaldos lygmenis“. Iki 2019 m. programa numčiusi sukurti struktūrizuotą jaunimo informavimo ir konsultavimo sistemą. 2014 m. planuojama įgyvendinti pirmuosius jaunimo informavimo tarnybų pilotinius projektus. Bendrinis jaunimo informavimas ir konsultavimas Lietuvoje darosi vis aktualesnis ir pagrindiniai jaunimo politikos formuotojai skiria vis didesnę dėmesį diskusijoms dėl šios srities perspektyvų ir strategijos Lietuvos jaunimui. Dabar svarbiausia jauniems žmonėms ir su jais dirbantiems pasakyti, kaip jie įsivaizduoja tokią sistemą, nes juk kaip Europos jaunimo forumas sako „Nieko apie jaunimą be jaunimo“, ar ne?

Straipsnis publikuotas Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos (LiJOT) leidinyje „Po skėčiu“ Nr. 81, 2011 spalio, visą numerį galima rasti čia: <http://www.lijot.lt/Files/Documents/634554026371616262.pdf>

¹ ERYICA duomenys, 2005